

I. Bevezetés

Jelen tanulmánnyal az a célunk, hogy vázlatos képet adjunk a magyarországi cserkészzet és a Leventeintézmény¹ érdekesen és sokszor ellentmondásosan alakuló viszonyáról, kapcsolat-

---

1 A Leventeintézmény Magyarországon először tett kísérletet arra, hogy valamennyi iskolapadból kikerülő, azaz „iskolán kívüli” fiú további testi és lelki nevelését kormányzati szinten megszervezze. A szervezet alapjának az 1921. évi LIII. tc., az ún. *testnevelési törvény*, valamint a 9.000/1924. és 52.000/1924. VKM sz. rendelet, az ún. végrehajtási utasítás tekinthető. Az intézmény egészen 1939-ig a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium (VKM) felügyelete alatt állott. A leventeoktató, később leventeparancsnok irányításával általában vasárnaponként megtartott leventefoglalkozások célja a „szebb jövő” megvalósítása, vagyis a trianoni békediktátum által megcsonkított történelmi Magyarország területi és szellemi helyreállítása volt. Ennek keretében a nevelés két fő tengelye, a rendszeres testnevelés és sport, valamint a vallási és erkölcsi nevelés mellett a leventékkel behatóan megismertették a magyar történelmet, a magyarság földrajzát és néprajzát. Mindezek felül a leventék részére különböző tanfolyamokat is szerveztek (pl. analfabéta, mezőgazdasági és kézműves tanfolyamok), s törekedtek az általános műveltség kimunkálására is. A leventeegyesületeken belül igény, illetve szükség esetén különböző szakosztályokat hoztak létre (pl. atlétikai, céllövő, lovas, műkedvelő, majd női szakosztály). A leventekötelezettség az 1939. évi II. tc., az ún. *honvédelmi törvény* értelmében honvédelmi kötelezettséggé vált; a leventefoglalkozásokon egyre inkább teret nyert a militarizmus. Az intézmény ettől kezdve valóságos „félkarú” óriásszervezetként kötelező jelleggel tömörítette magába immár nemcsak az iskolán kívüli, hanem az iskolába járó fiúifjúság tagjait is. A leventeköteles ifjakat három korcsoportba osztották: az I. csoportba a 12–14 (*leventeapródok*), a II. csoportba a 15–17 (*ifjúleventék*), míg a III. csoportba a 18–23 évesek (*leventelegények*) kerültek. A korcsoportok közötti átmenetet ún. próbák alkották – az első az újoncpróba, míg a harmadik a „H-” vagyis honvédpróba volt. Ezek egyébként mind cserkészmintát követtek. A leventeegyesületi kötelező, korabeli kifejezéssel élve „rendes tagság” mellett még kétféle egyesületi tagot különböztettek meg: ugyancsak hasonló elnevezéssel az *öregleventéket* (a 23 évesnél idősebb tagokat), valamint a *pártoló* (támogató) tagokat. Az egyre inkább előtérbe kerülő katonaságnak megfelelően az éppen évfordulóját ünneplő harcos magyar királyokról kapták nevüket az 1940-es években a leventefoglalkozási tanévek, melyek ugyancsak szeptemberben kezdődtek. Így 1943-ban a Mátyás király, 1944-ben a Szent László levente „kiképzési” évről beszélhetünk. Tanulmányunk szempontjából meg kell említeni még azt is, hogy az intézmény felső vezetését 1941-ben teljesen átszervezték. Ekkor hozták létre az *Ifjúság Honvédelmi Nevelésének és a Testnevelésnek Országos Vezetője* (korabeli rövidítéssel élve: IHNETOV) tisztséget és a személye köré szervezett hivatalt. Az IHNETOV vitéz Bély Alajos (1889–1946) lett, aki egy ízig-vérig katonasember volt, s személyében egyesült immár mindinkább a Honvédelmi Minisztérium (HM), kisebb mértékben pedig a VKM felügyelete. A hadsereghez való szorosabb tartozást mi sem bizonyítja jobban, minthogy a közoktatásban – heti egy tanóra időtartamban – bevezették a „*Honvédelmi ismeretek*” nevű tantárgyat, melyhez ugyanezen címmel külön tankönyvsorozatot adtak ki. Bár a szervezet másik, mintegy „különben kapott” karjának tekinthető leánytagozat szervezése már évekkel korábban megkezdődött, a Leventelánymozgalmat hivatalosan – a VKM kizárólagos főnhatósága alatt – csak 1943-ban hozták létre, önkéntes alapon. A leventelányok azonban sohasem kaptak fegyveres kiképzést – a magyar asszonyi, illetve anyai hivatásra igyekeztek fölkészíteni őket. Ennek keretében a foglalkozásokon különböző, házi és ház körüli tevékenységeket sajátítottak el, de hangsúlyt kapott az általános műveltség is. Részükre tartottak pl. szabás-varrás, csecsemőgondozó és gyermeknevelési tanfolyamokat is. Vagyis egy korabeli kifejezéssel élve valóban *nem* harcias „*amazonokat*” kívántak nevelni az önként jelentkező magyar leányokból. A leventelányok azonban még így is sokoldalú segítséget nyújtottak a háborús erőfeszítésekhez karitatív tevékenységükkel (pl. Vörös- vagy Zöldkeresztes munkával). Ezek keretében a fronton harcoló magyar katonáknak, illetve azok családjainak gyűjtöttek pénzt, illetve különböző anyagi javakat (élelmiszert, ruhaneműt, stb.), hogy szeretetsomagokat készítsenek s közvetítéssel küldjenek nekik. Közben a *Leventelányok Országos Vezetője* Kokas Eszter, a bp.-i Pázmány Péter Tudományegyetem Élettani Intézetének adjunktusa, egyetemi magántanár lett. A leventeegyesületek fiú tagjait a kezdetek óta leventéknek, az egyesületen belül létrejött női szakosztály tagjait leventelányoknak nevezték. A leventeegyesületeket s természetesen azok női szakosztályait, a leventelány-csapatokat végül a Debreceeni Ideiglenes Kormány 529/1945. sz. rendelete szüntette meg, mint Hitler-barátnak, fasisztának és az „*Egyesült Nemzetekkel*” szemben propagandát folytató szervezetnek bélyegzett ifjúsági szervezetet. Hajdani tagjaira és tisztségviselőire a szovjet hadsereg részéről komoly felelősségre vonás várt. Az összegzés a következő kézirat alapján

rendszeréről. Amint a következőkben látni fogjuk, ez kicsit sem egyértelmű és nem lineáris. A kezdetben példaként és mintaként emlegetett és bizonyos elemeiben „másolt” cserkészzel a viszony a II. világháború alatt romlott meg végérvényesen, s a spontán indíttatású ifjúsági szervezet az államilag létrehozott és felügyelt Leventeintézménynek gyakorlatilag nemcsak riválisává, hanem egyenesen ellenségévé vált. Ezt a folyamatot és a végkifejlethez vezető okokat igyekszünk röviden fölvezetni.

II. A magyarországi cserkészet és a Leventeintézmény kapcsolatai

Mindjárt az elején kell leszögeznünk: a két ifjúsági szervezet létrejötte, működése és kapcsolatrendszere nemcsak bonyolult, hanem több szempontból is kettősséget mutat. Tartalmát tekintve mindkettő olyan ifjúsági szervezet, amely célul tűzte ki a fiatalság szellemi-lelki és testi-szociális nevelését, mégpedig annak szabadidejében – másfelől az egyiket a társadalom, a másikat pedig a kormányzat, az állam hívta életre. Az egyik szervezet egészen 1942-ig maga közül választotta ki a legrátermettebb vezetőit, a másik szervezetben mindez a kezdetektől mindvégig „felülről” történt. Az azonos célok és érdekek egy oldalra, mintegy „testvéri” kötelekbe állították őket – a megvalósítás eszközei és módszerei azonban gyökeresen különböztek egymástól s elég gyakran ellentétes tendenciát mutatnak. Helyi szinten és az országos sajtó hasábjain idilli együttműködés szemtanúi lehetünk – a háttérben és a vezetőkörökben azonban ennek szöges ellentétét láthatjuk: megosztottságot és rivalizálást. Nemzetközi szempontból az egyik ismert és elismert ifjúsági szervezet volt – a másikat igazából mindinkább csak az 1930-as évektől emlegették a külföldi államok, és akkor is gyakorta negatív előjellel. Nem véletlen, hogy a két szervezet gyakran tekintett egymásra kölcsönös féltékenységgel. Egészen 1939-ig – sőt gyakran még azon túl is – általános problémaforrás és ütközési pont volt az ún. leventecserkészek hovatarozása – ők egyszerre voltak leventekötelesek és önkéntes cserkészek. Ugyanakkor igen érdekes és tanulságos anomália „*Ti Pi*”, azaz gróf *Teleki Pál* „*cserkészmíniszterelnök*” (1879–1941) állam és cserkészet kapcsán végzett „felemás” tevékenysége és tragédiája is...

A közeledési folyamat, legalábbis helyi szinten már az 1920-as években megindult. Ennek bizonyítására illusztrálásként az ország területéről három példát hozunk. Nógrádon 1925. okt. 17-én a helyi acélgyári levente- és a cserkészcsoport atlétikaversenyt rendezett, s egyúttal levente-, illetve cserkésztábor avatóünnepséget is tartottak.² Egy 1927-ben megjelent szegedi ifjúsági kiadványban pedig a következőket olvashatjuk: „*A levente csapatok is azt a célt szolgálják, mint a cserkészcsoportok. Aki a középiskolába kerül, az cserkész lesz, aki nem jár középiskolába, az levente lesz... A cserkész fogadalmat tesz: «Fogadom, hogy híven teljesítem kötelességeimet, melyekkel Istennek, hazámnak és embertársaimnak tartozom...»*”³ A harmadik helyi példát majdnem tíz évvel későbből hozzuk. A Magyar Cserkészsövetség Makón a 292. sz. „*Turul*” cserkészcsoport számára 1936 febr.-ban engedélyezte a maximálisan ötvenfős ún. „*leventekeret*” fölállítását. A következő hónapban mintegy harmincfős létszámmal meg is alakult a helyi leventecserkész csoport. Ennek tagjai aztán kivették részüket „*a cserkész- és leventemunkából egyaránt. Első szereplésük a nyilvánosság előtt „Hősök-napján”⁴ a Hősök-szobra előtti elvonulás volt, majd ezt követte a cserkésznap. Mindkettővel teljes elismerést arattak, és bebizonyították, hogy a cserkészet a maga önkéntesen vállalt fegyelmével, nagy*

---

készült: Kis Krisztián Bálint: *A Leventeintézmény története (1921–1944)*. [Szakdolgozat.] Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Szeged–Szolnok, 2006.

2 *A Munka*. 1925. okt. 24. Internetes forrás: <http://nogradatletika.blogger.hu/1925/10/24/atletikai-verseny-levente-es-cserkesz-otthon-avato-unnepely-az-acelgyarban-a-munka-1925-10-24> A letöltés ideje: 2015. jún. 19.

3 Gombkötő Antal: *Leventék könyve*. Oktató, gyönyörködtető olvasmányok leventék és serdülő leányok számára. Szeged, 1927. 40. p.

4 Minden év máj. utolsó vasárnapja az első világháborúban elesett honvédek emlékűnepe.

hatásképességével [=hatásfokával] a legjobb és legértékesebb ifjúsági nevelő eszköz.” A leventecserkészek 80%-a a helyi református polgári fiúiskola „volt tanulói közül került ki, és tekintettel arra, hogy a leventekeret jelenleg korlátozott, nem is veszünk fel mást, csak iskolánk volt tanulóit, azok közül is elsősorban azokat, akik már cserkészek voltak...”⁵

Ugyanakkor, ugyancsak 1927-ből – mintegy ellenpontként – említsünk meg egy felsőszintű problémakört, ami már ebben az első időszakban komoly anomáliát jelez. A Leventeintézmény vezetésének azon része, amely mindinkább a katonai érdekeket képviselte, hivatkozva a cserkészkeret keretein belül folyó „előképzés” gyengeségére, egyre többször és kifejezetten támadóan lépett föl, és avatkozott be súlyosan a cserkészkeret belügyeibe. Válaszként a cserkész-sajtó hasábjain az eddig oly céltudatosan hangoztatott egymásravaltság kifejezése után sorra jelentek meg azok az írások, amelyek mintegy védekezésül, immár a különbségekre helyezték a hangsúlyt – hangoztatva a cserkészkeret jól bevált pedagógiai eszközeinek sokszínűségét és fejlettségét, a Leventeintézményben uralkodó állapotok visszásságait, valamint azok negatív hatásait felső és alsó szinten egyaránt. A fölglyülemllett feszültséggel terhelt ügyeket végül az Országos Testnevelési Tanács (OTT) és a cserkészvezetés között lezajlott tárgyalások zárták le – legalábbis időlegesen. A megállapodás értelmében ez utóbbi vállalta, hogy a cserkészkeret vezetőképzést ezentúl úgy fogják megszervezni és lebonyolítani, hogy közben lehetőség nyíljon a szükséges előzetes katonai ismeretek elsajátítására is.⁶ Felső körökben persze mindkét részről megmaradt a fenntartásokkal keveredő bizalmatlanság érzése.

A magyarországi cserkészkeret első hivatalos alapszabályában (1919), annak keletkezési évéből adódóan, a cél még csak maga a szervezet működésének és fejlődésének biztosítása lehetett. 1928-ban viszont – nyilvánvalóan reflektálva a testnevelési törvényre és annak végrehajtási utasítására – már a célkitűzés egyúttal a „magyar ifjúság jellemének, tudásának és testének nevelése által a szebb magyar jövő előkészítése” is lett.⁷

1931-ben a hadsereg főparancsnoksága rendeletben szabályozta a cserkészkeretben folyó előképzést. Ez és az 1934. évi módosítás a leventecserkészkereteket három korcsoportba osztotta; a 12–15 évesek puska nélküli, a 16–18 évesek a puskával történő, míg a 19–21 éves életkor közötti cserkészkeretük „csatárrá” való kiképzését írták elő. Immár a cserkészkeret ún. hadijátékait is a magyar történelemhez igazították.⁸

Az első nagy összeütközések után mindenestre az 1933. esztendő már országos szinten is érezhetően a cserkészkerethez való közeledés jegyében telt. Ugyanis a Leventeintézmény első országos történetírója, *Tornay Károly* szavaival élve a cserkészkeret a leventék és oktatóik számára értékes elemekkel gyarapíthatja a meglévő eszközöket. Mindezt pedig a központi cél, egy olyan „típusú” fiatalember kialakítása-nevelése érdekében, aki nemzeti öntudattal bír, keresztény életet él, minden polgári és lovagias erénnyel rendelkezik.⁹ Ugyanakkor a Leventeintézmény keretében munkálkodó, eleve cserkészkerettel is foglalkozó oktatók példamutató tevékenysége is mind nyilvánvalóbbá vált.

A közeledés első felsőszintű lépésének tekinthető, hogy a leventeegyesületek hivatalos lapjában, a „Levente” című folyóiratban folyamatosan megjelent a „Több cserkészkeretet a leventenevelésbe!” című cikksorozat. Ezek az országiszerte olvasott cikkek gyakorlati útmutatást adtak az oktatóknak. Emellett közétették a cserkészkeret törvényét, melyet aztán az OTT társelnö-

---

5 *A Makói Áll[amilag]. S[egélyezett]. Református Gróf Bethlen István Polgári Fiúiskola XIII. értesítője az 1935/36. isk[olai]. [tan]évről.* Közzéteszi: Ravasz Dezső ig. Makó, 1936. Idézi: „Levente-cserkészek”. In: Kulcsár Sándor: *A makói református cserkészkeret története.* Makó, 1991. Internetes változat: http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/egyhaztortenet/Makoi_kereszteny_fuzetek/pages/004/008_levente_cserkeszek.htm A letöltés ideje: 2015. jún. 19.

6 Gergely Ferenc: *A magyar cserkészkeret története 1910–1948.* Bp., 1989. 132–134. p.

7 *A Magyar Cserkészszövetség Alapszabályai.* Bp., 1928. 5. p. Idézi: Bakay Kornél: *Ragyogj, cserkészliliom!* Bp., 1989. 39. p.

8 Gergely Ferenc: Id. mű, 137–138. p.

9 Tornay Károly: *A Leventeintézmény története.* Bp., 1936. 123. p.

ke – egy személyben a Leventeintézmény korabeli vezetője – is elfogadott, és 1933-ban hivatalosan is bevezetettek. Kezdetben az arculattervezésben is mintaképül szolgált a cserkészlet, majd új elemek bevonásával alakult ki az a sajátos jelképrendszer, amely később oly jellemző volt a Leventeintézményre. Ugyanakkor a cserkészek gödöllői világtalálkozója (*dzsembori*) is támogatta a cserkészlet bizonyos elemeinek átültetését.¹⁰

A cserkészlet később kiadott alapszabálya már a következőket rögzíti: „*A Szövetség célja a magyar ifjúság jellemének, testének és lelkének nevelése. A cserkészszemélyeknek a köz- és magánéletbe való bevitelére és érvényesítésére. Evégből: a magyar cserkészmozgalom olyan irányítása, vezetése és fejlesztése, hogy a vallás-erkölcsi és nemzeti szellemben nevelt ifjak jó honpolgárokká való kialakítása és a szebb magyar jövő megteremtése biztosítható legyen.*”¹¹

A Leventeintézmény egyéni jellegét, önálló életét hivatott bizonyítani saját szabályrendszerének kidolgozása, melyre az 1930-as évek második felében került sor. A törvények száma bár tízről hétre csökkent, de egyszerű összevetésük alapján is megállapítható, hogy a cserkészlet törvények alapján készültek – gyakorlatilag kisebb módosításokkal, kiegészítésekkel. Ezek a „*Leventetörvények*” a következők voltak:

„1. *A levente istenfélő és hazájához mindhalálig hűséges. (A vallásosság és a hazaszeretet törvénye)*

2. *A levente előjáróinak bizalommal és készségesen engedelmeskedik. (A fegyelem törvénye)*

3. *A levente kötelességét híven teljesíti. (A kötelesség törvénye)*

4. *A levente mindenkor igazat mond. (Az igazmondás törvénye)*

5. *A levente lovagias. (A lovagiasság törvénye)*

6. *A levente a zászlót és bajtársait sohasem hagyja cserben. (A hűség törvénye)*

7. *A levente legfőbb kincse a becsület. (A becsület törvénye)*”¹²

Ez alapján –, de nyilvánvalóan szem előtt tartva a cserkészlet törvényeit is – fogalmazták meg a leventeleányok részére alkotott törvényeket a II. világháború alatt, 1943-ban. Ezek a következők voltak:

„1. *A leventeleány vallásos, istenfélő és szereti hazáját.*

2. *A leventeleány szüleinek és vezetőinek bizalommal és készséggel engedelmeskedik.*

3. *A leventeleány kötelességtudó és áldozatkész!*

4. *A leventeleány őszinte és mindenkor igazat mond!*

5. *A leventeleány nemeslelkű és ahol tud, segít!*

6. *A leventeleány a családi tűzhely vidám, takarékos és szorgalmas ő[r]z[ő]je.*

7. *A leventeleány testben és lélekben tiszta.*”¹³

A leventefoglalkozás időtartama is bővült; a honvédelmi törvény nyomán immár tíz hónapra át legfeljebb heti négy óra lett. Megtiltották továbbá a leventék bármilyen, előírásán kívül eső ifjúsági vagy egyéb (pl. politikai) szervezetben való tagságát, tevékenységét. Az egyik kivétel éppen a cserkészlet volt.¹⁴

A katonai vezetés persze a későbbiek folyamán mindvégig fenntartotta magának azt a jogot, hogy céljai érdekében beleszóljon a cserkészlet életébe. Az ifjúsági szervezet vezetése pedig kénytelen-kelletlen folyamatosan meghátrált s engedett a nyomásnak, a militarizmus térnyerésének.¹⁵ A teljesség kedvéért máris hozzátesszük: az egyre befolyásosabbá, hova-

---

10 Uo.

11 *A Magyar Cserkészszövetség Alapszabályai*. Bp., 1936. 4. p. Idézi: Bakay: Id. mű, 39. p.

12 Kolozsváry Béla (szerk.): *Leventenaptár 1944*. H. n., é. n. 2. p.

13 Uo., 106–109. p., részletes leírással

14 Az ezzel kapcsolatos rendelkezés szó szerint a következőképpen hangzik: „13. §... (2)... *A leventekötelesek a vallásos egyesületeken, valamint a magyar cserkészszövetség kötelékébe tartozó cserkészcsapatokon kívül semmiféle egyesületnek vagy bármilyen más megjelölésű, egyesületi jellegű szervezetnek tagjai nem lehetnek...*”

15 Gergely Ferenc: Id. mű, 229. p.

vább követelőzőbbé váló HM 1939-től, immár törvény adta jogánál fogva is, ugyanígy mozgatta a Leventeintézmény vezetésének és működésének szálait... Noha ennek kétségkívül ellentmondani látszik az országos cserkészsajtó. A „*Vezetők Lapja*”-ban már 1935-ben a következő sorok jelentek meg: „*A magyar cserkészet se nem militarista, se nem antimilitarista. A cserkészet nem ad katonai kiképzést. A cserkészekből azonban minden körülmények között hű és jó honvédek lesznek... A cserkészet, mint világmozgalom, világbékét szolgál... Tehát pacifisták vagyunk... de ugyanakkor militaristák is... Sőt többek ennél: honvédek. Mert védjük a mi kis hazánkat gondolatlanul, szóval, cselekedettel, kultúrával, munkával, fegyverrel.*”¹⁶ A későbbiekben, a nyomatékosság kedvéért még hozzátették: „*A cserkészet tehát nem katonásdi.*” A „*Magyar Cserkész*” című havonta kétszer megjelenő lap 1938. év eleji számában pedig az előző esztendőben tartott hágai konferencia határozatainak ismertetése kapcsán a következőket olvashatjuk: „*...föltétlenül kerülni kell minden olyan lépést, amely a cserkészet militarizálására, vagy politikai célok bevonására vezetne, azaz alkalmat adna félreértésekre, s így zavarná a nemzetek és egyének közti békére és együttműködésre irányuló munkát.*”¹⁷

Amint az eddigiekben láthattuk, a két szervezet fejlődése – legalábbis bizonyos szempontból – gyakorlatilag párhuzamosan haladt, a cserkészet és a Leventeintézmény kapcsolatai összefonódtak. Úgy tűnt, hogy már-már napirendre kerül a két szervezet egyesítése.¹⁸ Hiszen: „*A cserkészmozgalom célkitűzéseiben alig különbözik a leventeintézmény célkitűzéseitől.*”¹⁹ Még tovább folytatva a gondolatmenetet a háromévi kihagyás után újra napvilágot látott „*Velemjáró*” című ifjúsági évkönyv 1940–41. évi száma –, mely az 1927-ben alapított Cserkészbolt Szövetkezet gondozásában jelent meg – közvetlenül a cserkészzel kapcsolatos ismeretek és tudnivalók után közölte a „*Levente tízparancsolatot*” és a „*Leventeinduló*” hivatalos szövegét (Farkas Dezső tollából). De figyelemreméltó a kötet alcíme is. Tehát mintegy a kiadvány lapjain már „egyesült” a két ifjúsági szervezet. A következő évi kötet előszavában még tovább lép, mondván: „*Cserkész vagy? Levente vagy? Diák vagy? Neked készült a «Velemjáró»!*”²⁰ Sőt: a zavartalan együttműködés jegyében a Cserkészbolt Szövetkezet 1942 nyaratól a „*Levente- és Cserkészbolt Szövetkezet – Ifjúsági Bolt*” nevet vette föl. Ugyanakkor jelzésértékű, hogy a fővárosban (II. kerület, Hárshegyi út) lévő Cserkészpark és a Népszigeten kiépített Vízitelep is megmaradt a cserkészet tulajdonában.²¹

Időközben különnyomatként újra kiadták „*A leventeegyesületek működéséről*” című segédletet. Ez tartalmazza a leventeegyesületi vezetőség fölépítését, működését, és rendszerbe foglalja a különböző szakosztályokat is. Ezek közül a legfontosabb a nemzetnevelő és a nemzetvédelmi szakosztály volt. Emellett működött még irodalmi; nyelvtanuló; gyors- és gépíró; mezőgazdasági; ipari és kereskedelmi; levente-, hősi-, hadimúzeum alapító, bővítő, fenntartó, és levente könyvtári, levéltári; közhasznú és szórakoztató; egészségügyi; légvédelmi és tűzoltó; rádió és távbeszélő; ének; zene; rajz, festő, szobrász, bőr-, fémlemez-, famegmunkáló; fényképész; kerékpáros; lovas; repülő előkészítő; víziszolgálatos; gépkocsizó; *cserkész*; turista; labdarúgó; céllövő; kézilabda; atlétikai; torna; úszó; evező; vívó; ökölvívó; birkózó; ping-pong; sí és korcsolya *szakosztály*. Egy-egy leventeegyesületben annyi szakosztályt kellett föllátni, amennyire megfelelő igény mutatkozott, és nem utolsó sorban anyagi háttere is biztosítható volt.²² Továbbá az egyes szakosztályok tevékenységének segítése érdekében külön kiadványokat is megjelentettek.

16 *Vezetők Lapja*. XII. évf. (1935.) 18, 21, 28–29. p. Idézi: Bakay: Id. mű, 50. p.

17 *Magyar Cserkész*. A Magyar Cserkészmozgalom hivatalos lapja. XIX. évf./1. sz. Idézi: Gergely Ferenc: Id. mű, 231–232. p.

18 Gergely Ferenc: Id. mű, 285. p.

19 Idézi: Gergely Ferenc–Kiss György: *Horthy leventéi*. A leventeintézmény története. Bp., 1976. 216. p.

20 „*Velemjáró*”. Az ifjúság számára. 1941–42. Szerk.: Major Dezső. [Bp., 1941.] 3. p.

21 Blasszauer Róbert (szerk., bev., függ.): *Az IHNÉTOV munkanaplója*. Vitéz Bély Alajos vezérezredes Hadtörténelmi Levéltárban őrzött irataiból 1941–1943. Bp., 2002. 18. p.

22 *A leventeegyesületek működéséről*. Klny. a „*Levente*” 1939. nov. 15-i számából. H. n., é. n.

Béldy Alajos országos vezető hivatali tevékenységének első nagy teher- és próbatétele a Teleki Pál miniszterelnök – egyúttal 1922–23-ban az első magyar főcserkész, 1923 óta tiszteletbeli főcserkész – öngyilkossága következtében előállott új helyzet volt. Ezzel ugyanis a cserkészlet elveszítette legfőbb személyi támaszát²³ és igen védtelennek tűnt, de hallatta hangját. Az 1941. ápr. 21-én megtartott országos közgyűlésen a cserkészcsapatok képviselői egyhangúan leszavazták azt a hivatalos jelöltet, aki a két ifjúsági intézmény egybeolvasztását sürgette.²⁴ A legfelsőbb politikai körök ugyancsak *nem* támogatták Béldy azon törekvését, hogy a Leventeintézményt egyesítse a cserkészlettel. Ennek ellenére 1941 nyarának végén Béldy újabb tanúbizonyságot tett az együttműködés mellett, amidőn meglátogatta a szentendrei vízcserkész táborban lakókat, részt vett a levente vízikiképző tanfolyam befejező tábortüzénél és elbúcsúztatta a tanfolyam hallgatóit.²⁵

Még az év őszen fölmerült a Leventeintézmény lemaradása és hátránya bizonyos tevékenységekben a cserkészethez képest, így pl. az ifjúsági irodalom területén.²⁶ Továbbá Béldy azt is nehezményezte, hogy „*a cserkészek bele vannak vonva a Vörös kereszt [által szervezett jótékony célú] gyűjtésébe, és a leventék lemaradtak.*” Más hozzászólás szerint: „*A plakátokon fel van sorolva minden egyes cserkészcsapat, de a levente elsikkad [sic!], mert a cserkész segíti a honvédséget.*”²⁷ Ugyanakkor a HM számított a cserkészetre, a hivatalos indoklás, a miniszterelnöki rendelet szerint: „*Az ifjúság vezetőképzésében a magyar cserkészlet is közreműködik. A közreműködés módját az országos vezető és az országos főcserkész egyetértve állapítja meg. Az országos vezető és az országos főcserkész egyetértően gondoskodnak arról, hogy a cserkészcsapatokba felvett leventéknek cserkész kiképzése leventekötelezettségeik teljesítése mellett zavartalanul megtörténhessen.*”²⁸

Fáy István (1881–1959), a VKM államtitkára „*a cserkészlet kérdésének mielőbbi megoldását kívánná oly módon, hogy a cserkészlet teljes önállóságot élvezve, függetlenül a leventeképzéstől, működjék. A főfelügyeletet a VKM gyakorolná. A VKM-en belül az iskolai nevelési osztály foglalkozna a cserkészlet ügyeivel. A katonai álláspont [viszont] az, hogy a cserkészlet rendeltessék az országos vezető [=Béldy] alá, szervezetileg pedig olvasztassék bele a leventeintézménybe. Feltehető, hogy a VKM úr személyileg nem zárkózik el az utóbbi javaslat elől, azonban a BÜM [Belügyminisztérium], mint Teleki volt miniszterelnök hagyatékát, előrelátólag a jövőben is fenn fogja tartani azt az álláspontját, hogy a cserkészlet maradjon teljesen független. Pusztay [János VKM tanácsos] javaslata: a kérdés rendezése nem kívánatos, mert csak kielezné a helyzetet [sic!]. Hagyni kell a jelenlegi állapotot, és bevárni, amíg a cserkészlet [új] főcserkészt kap, akivel tárgyalni lehet.*”²⁹

Vitéz Bonczos Miklós (1897–1971) igazságügyi államtitkár szerint is „*célszerű volna a cserkészletet a leventeintézménybe beolvasztani, illetve az országos vezetőnek alárendelni. A... HM-nek hasonló felfogása és törekvése volt, azonban a BÜM úr ragaszkodott a cserkészlet önállóságának fenntartásához.*”³⁰

1941. okt. 1-jén Béldyt kihallgatásra Hóman Bálint (1885–1951) kultuszminiszter fogadta. Itt többek között „*A cserkészlet és a főiskolás ifjúság ügyében az Országos Vezető ismertette elgondolásait. A miniszter úr a cserkészlet ügyében javasolta egy, a közeljövőben összeülő bizottság felállítását, amely bizottság a cserkészek jelenlegi helyzetéről és annak átalakulása-*

23 Gergely Ferenc: Id. mű, 253. p.

24 Bodnár Gábor: *A magyarországi cserkészlet története*. Bp., 1989. 92. p. (1. kiadás: New York, 1980.)

25 Az IHNETOV munkanaplója, 1941. aug. 26. [este] 7^h

26 Az IHNETOV munkanaplója, 1941. szept. 2.

27 Az IHNETOV munkanaplója, 1941. nov. 18.

28 5.520/1941. M. E. sz. rendelet 5. §. Korabeli közlés: *Levente*. 1941. szept. 15. A Hadtörténelmi Levéltárban fellelt változatot (HL HM Eln./15. oszt. 1941–4.359. cs. 39.366.) idézi: Gergely–Kiss: Id. mű, 212. p., a rendeletet újabban: Az IHNETOV munkanaplója, 18. p.

29 Az IHNETOV munkanaplója, 1941. szept. 20.

30 Az IHNETOV munkanaplója, 1941. szept. 24.

ról tenne javaslatot. A miniszter úrnak az Országos Vezető jelentette a Cserkész Szövetség átalakításáról való tervét.”³¹ A megbeszélés részleteit és a konkrét lépések megtételét, sajnos, nem ismerjük. Csupán az bizonyos, hogy két nappal később a két fél között újabb eszmecsere került sor. Ezen „A cserkészet ügyében a Kultuszminiszter Úr kérte, hogy a Miniszterelnök Úrral egyetértésben oldják meg az ügyet.” A még aznap Bárdossy László (1890–1946) miniszterelnöknél tett látogatás eredményét is ismerjük. Ez a következő: a magyar kormányfőnek a cserkészzel kapcsolatban „az az álláspontja, hogy maradjon meg, és az erkölcsi erőkre bízva [sic!], hogy mikor olvadjon bele a leveteintézménybe.”³²

Másnap Béldy a honvédelmi miniszternek referált „a folyó ügyekről.” Ismertette többek között „a polgári felfogást [sic!] a cserkészetéről.” Álláspontja szerint, ha a cserkészet részt kíván venni a levetevezető-képzésben „úgy összműködés [=együtműködés] lehetséges. Különválasztási törekvések esetén [viszont] meg kell őket szüntetni.”³³ Néhány héttel később Béldy a honvéd vezérkari főnököt is tájékoztatta a fejleményekről. Ezen a megbeszélésen a vezérkari főnök ugyancsak azt az álláspontot képviselte, „hogy a cserkészetet meg kell szüntetni.”³⁴

Ezután Béldyt ismét kihallgatáson fogadta a kultuszminiszter, aki azonban a következőket közölte: a cserkészet önálló marad, és annak országos vezetője személyére Béldy tegyen javaslatot.³⁵ December végén pedig Hóman arra szólította föl Béldyt, hogy a balatonakarattyai vízitelepet egy évi használatra engedje át a cserkészeknek.³⁶

Az 1942. márc. 1-jén kelt 1.690/1942. M. E. sz. rendelet alapján dolgozták ki a cserkészet új szervezeti és működési szabályzatát, mely 1942. aug. elejére készült el, s kétségkívül újabb szemléletmódot tükrözött. Tulajdonképpen ezzel vált a cserkészet igazi mozgalommá. Ez persze jelentős szervezeti változásokat is jelentett. Vitéz Horthy Miklós kormányzó (1868–1957) végül 1942. ápr. 1-jén új országos főcserkészt nevezett ki, mégpedig vitéz kisbarnaki Farkas Ferenc (1892–1980), a Ludovika Akadémia parancsnokának személyében.³⁷ Az új vezető nyomban a következő szavakat intézte a cserkészekhez: „A magyar cserkészmozgalom – úgy, ahogy van – a levetemunkát szolgálja, hittel, lélekkel és minden erejével. Nektek is át kell élni és munkálni ennek a honvédelmi előkészítést jelentő szervezetnek kemény belső tartalmát, de külső kereteit is. A cserkész tehát legyen a legkiválóbb levete, az őrsvezető a legnagyobb szerűbb levete ifjúsági vezető, és örömmel vállalja azt a határozott magyar elszántságot, amely a honpolgár és az eszményi katona alakjának diadalmas kiteljesedése.”³⁸ Farkas a lehetőségekhez képest igyekezett az aktuálpolitikánál nem többet a mozgalomba belevinni, de ez is elegendő volt a belső és külső – különösen a Leveteintézménnyel kapcsolatos – ellentmondások továbbéléséhez. Ugyanakkor az új főcserkész engedményei nem veszélyeztették a változatlanul meghagyott cserkészeszményeket és –törvényt.³⁹

Kétségkívül bonyolult volt a szervezeti helyzet, de a függőségi viszony is. Bár a VKM tizennégy ügyosztálya közül a XIII.-hoz tartozott a testnevelés (korábban az OTT), a levete- és cserkészmozgalom,⁴⁰ egyúttal mind Béldy, mind Farkas alá volt rendelve a HM-nek is. Ez a helyzet akadályozta a kommunikációt, lassította a döntések meghozatalát és késleltette a gyakorlati megvalósítást.⁴¹ Ugyanakkor 1942-ben a cserkészet anyagi támogatását harminc-

31 Az IHNETOV munkanaplója, 1941. okt. 1.

32 Az IHNETOV munkanaplója, 1941. okt. 3.

33 Az IHNETOV munkanaplója, 1941. okt. 4.

34 Az IHNETOV munkanaplója, 1941. okt. 22.

35 Az IHNETOV munkanaplója, 1941. nov. 8.

36 Az IHNETOV munkanaplója, 1941. dec. 23.

37 Farkas annakidején Teleki közvetlen munkatársa és a gödöllői cserkész világtalálkozó vezérkari főnöke volt. Nem utolsósorban már korábban is vezetőségi tag, sőt kinevezésekor már 22 éves cserkészműlttal rendelkezett.

38 Magyar Cserkész. XXIII. évf./7. sz. Idézi: Bakay: Id. mű, 48. p.

39 Bodnár: Id. mű, 104. p.

40 Az IHNETOV munkanaplója, 269. p.

41 Gergely–Kiss: Id. mű, 211. p.

ezer pengőről 150.000 pengőre emelték, amit ezután nem a HM, hanem a VKM biztosított az ifjúsági szervezet számára. (Ez persze csupán töredéke volt az állami ifjúsági szervezetnek, a Leventeintézménynek nyújtott támogatásnak.) A HM ezentúl csupán a lövészetiképzéshez szükséges lőszeret adta.

Azonban más változások is történtek. A cserkészmozgalom fővédnöke a kormányzó helyett immár nagyobbik fia, *Horthy István* (1904–1942) lett. További vezetőségi „tisztulás” után úgy látszott: a cserkészvezetésben minden rendben van. A mozgalom alsó szintjein azonban továbbra is bizonytalanság uralkodott. Az adott helyzetben és a további fejleményekkel kapcsolatban az alaphangulat inkább pesszimista volt – Gergely Ferenc innentől kezdve egyenesen a cserkészzet „látszatéletéről” beszél.⁴² Aztán amikor Farkas a szervezet önállóságának megőrzése miatt szembefordult Bélydyvel, a HM lépett közbe, amidőn vitéz *Bartha Károly* (1884–1964) miniszteri paranccsal vetett véget a vitának,⁴³ megőrizvén a cserkészmozgalom önállóságát.⁴⁴ A már említett 1.690/1942. M. E. sz. rendelet pedig „*úgy intézkedik, hogy a cserkészmozgalom fejezze ki sajátos magyar jellegét, feleljen meg mind a honvédelem, mind az ifjúság nevelése tekintetében fennálló korszerű követelményeknek, biztosítsa a leventeintézménnyel való zavartalan együttműködést és óvja meg a mozgalom értékes hagyományait.*”⁴⁵ *Tárczay-Felícides Román* (1888–?), a VKM-ben a társadalmi sport és testnevelés vezetője a következőket írta: „*A magyar cserkészszövetség mindig is a magyar nemzet szolgálatában állt, és sohasem szolgált nemzetközi célokat. Sőt: a magyar szövetség megtiltotta a nemzetközi cserkészkalap viselését, s helyette bevezette a leventesapkát. Ma a cserkészzet nevelési intézmény, amely az általános hadkötelezettségen nyugvó levente-szervezeten kívül, a válogatás szellemében, de mindenfajta osztályellentét kizárásával működik, és a tisztek katonai előképzését szolgálja.*”⁴⁶

1942 nyarán írásbeli megállapodás is született a két ifjúsági mozgalom együttműködéséről. A Budapesten, 1942. aug. 13-án kelt „*Emlékirat*” célkitűzéseit a következőkben összegezhetjük: a cserkészzet továbbra is készségesen közreműködik a leventevezető-képzésben; az együttműködés alapja a kölcsönös egyetértés, a súrlódások kétoldalú kiküszöbölésével-megoldásával; Bélydy és Farkas folyamatosan tájékoztatja egymást, rendelkezéseiket kölcsönösen megküldik egymásnak; s végül, de nem utolsósorban: „*A két intézmény nemzetnevelői munkájában egymást kölcsönösen támogatja.*”⁴⁷ Papíron – vagyis látszatra – tehát minden rendben volt. Ezt látszik bizonyítani az is, amikor 1942 őszén a középiskolások, gimnazisták részére hirdettek ún. levente ifjúvezető-képzőt. (Az erre jelentkezett tanulók mentességet kaptak a szokásos leventefoglalkozások alól és helyette a tanórákon kívül, délután tartották meg nekik a tanfolyamot.) Ez 1943 nyarán egy levente ifjúvezető-képző táborral zárult, melyet Balatonaligán rendeztek meg. A résztvevőknek a tudomására hozták, hogy a régi leventeoktatói gárdát folyamatosan lecserélik, és helyére a levente ifjúvezető-képzőt végzett fiatalokat kívánják állítani. A tanfolyam jellege és légköre kifejezetten a cserkészszellemmel rokon, már-már azzal azonos volt, hiszen: „*A honvédelmi miniszter felfigyelt a HÖK⁴⁸ nemzeti szempontból értékes munkájára, és megbízta az új, egészséges leventeszellemmel kialakításával.*”⁴⁹ Az együttműködés, legalábbis a külső jelek alapján, ugyancsak kifejezetten pozitívnak és eszményinek látszott.

42 Gergely Ferenc: Id. mű, 258, 260, 321. p.

43 Az IHNETOV munkanaplója, 18. p.

44 Kis Krisztián Bálint: *Ludovikás leventék. = Katonaújság.* Hadtörténelmi folyóirat. III. évf./6. sz. 12–14. p.

45 Levente. 1942. jún. 15. Idézi: Az IHNETOV munkanaplója, 18. p.

46 Idézi: Blasszauer: Id. mű, 18–19. p.

47 A gépelt iratot kicsinyítve, másolatban közli: Gerely Ferenc: Id. mű, 325. p.

48 A mozaikszó az 1928-ban létrejött *Hárshelyi Örsvezetők Körét* takarja, amely a cserkészszellemmel igen fontos szerepet játszott többek között a cserkészvezető-képzésben is.

49 Fáy László: *A leventeképzésről.* = *História.* 16. évf./9–10. sz. 61. p.

A Leventeintézmény azonban már ebben az évben ismét szembekerült a cserkészmozgalommal. Az újabb összeütközés oka a „*Diadalmas cserkészlilium*” című kiadvány,⁵⁰ mely a magyarországi cserkészmozgalom elmúlt harminc évét méltatta, de Béldy szerint a Leventeintézmény fejlődésével kapcsolatban nem volt tárgyilagos.⁵¹ A kiadványban Béldy szavaival élve „*a leventéket úgy állítják oda, mint akik a cserkészektől indultak el. Pedig 1907-ben megjelent Magyarországon az ifjúság katonás nevelésének szakközlönye, amelyben kimutatjuk, hogy mi teljesen távol állunk a cserkésztől, mert mi előbb voltunk, mint a cserkészlet. Tehát nem a cserkésztől tanult a leventeintézmény. A mi ideálunk Sáróy Szabó [Lajos] m. kir. százados, aki [az első világháborúban] hősi halált halt. – Evvel kapcsolatban kiemeli az Országos Vezető, hogy megadta a megfelelő választ a «Diadalmas Liliom[sic!]*» című könyv szerzőjének. Schmidt József m. kir. kormányfőtanácsos szerint is Sáróy Szabó m. kir. százados már a világháború előtt is többször felszólalt az ifjúság honvédelmi neveléséről.”⁵² A két vezető valóságos párviadalának hevében Béldy a következő sorokat is papírra vetette: „*Az áldatlan állapot tényleg fennáll, és továbbra is fenn fog állni, míg a két ifjúsági mozgalom párhuzamosan fog haladni. A leventeintézmény – honvédelmi intézmény lévén – háta mögött áll az állami hatalom, törvény adta segítségével és anyagi eszközeivel. A leventeintézmény fejlődésében nem állhat meg a cserkészmozgalom miatt. Az utóbbi években bekövetkezett hatalmas fejlődés, a munkaterületek szaporodása és az eredmények mind több cserkészisztet és eddigi cserkészifjút vontak el a cserkésztől, mert hazafias lelkesedésből fakadó munkára ma a leventeintézmény több lehetőséget ad, a kétirányú tevékenység (a levente- és cserkészmunka) folytatására pedig mind kevesebb lesz a lehetőség.*”⁵³ Béldy idézett gondolatai egyúttal nyomatékositják a két szervezet között fennálló, fentebb már vázolt alapvető különbségeket is.

Az ügyet végül Bartha hadügyminiszter a saját hatáskörében rendezte – hibáztatva mindkét felet az együttműködés hiánya miatt. Kölcsönös kapcsolattartáson nyugvó együttműködésre, egymás jogainak kölcsönös tiszteletben tartására, a „*nemzetvédelmi*” feladatok és kötelezettségek közös formában történő teljesítésére szólította föl a feleket. A jövőre nézve pedig a vitás ügyeket a miniszter elé kellett terjeszteniük. A valóságos miniszteri „parancs” tudomásulvételére mindkét vezetőnek személyesen kellett megjelennie a HM-ben. Ellenben ez vajmi keveset változtatott a helyzeten. Ezért újabb és újabb HM-rendeletek jelentek meg. A mindennapos nézeteltérések azonban ezután is napirenden voltak. Ezek gyakran csak apróságokban mutatkoztak meg (pl. a két szervezet ifjai használhatják-e egymás felszereléseit, viselhetnek-e cserkészjelvényt a leventefoglalkozásokon vagy az ünnepeken).⁵⁴

1943. február második felében „*Pirovsky Lajos, a budapesti cserkészkerület parancsnoka meghívta*” Béldyt „*a Magyar Művelődés Házában tartandó előadásra, melynek jövedelmét a sebesült katonák segélyezésére fordítják.*”⁵⁵

Béldy március elején Kudriczyval értekezett „*a levente és cserkész együttműködés tárgyában.*”⁵⁶ Júniusban pedig Béldy az „*országos főcserkészzel folytatott másfél órás megbeszélést a leventeintézmény és a cserkészlet viszonya szabályozásáról.*” A megbeszélés során megállapodtak abban, hogy Farkas „*egy országos cserkészparancsot fog kiadni, amelyet előzőleg az Országos Vezetőnek be fog mutatni.*”⁵⁷ Majd két héttel később újabb megbeszélésre került

50 A diadalmas cserkészlilium 1912–1942. Szerk.: Demédy Miklós–Koszterszitz József–Major Dezső. Bp., 1942. 139 p.

51 Az összeütközés folyamatát bővebben ld. Gergely–Kiss: Id. mű, 213–214. p., újabban: Gergely Ferenc: Id. mű, 326–327. p.

52 Az IHNETOV munkanaplója, 1943. febr. 22.

53 HL HM Eln. 1941–5.743. cs. 19.677. Idézi: Gergely–Kiss: Id. mű, 214–215. p., újabban Gergely Ferenc: Id. mű, 326. p.

54 Gergely–Kiss: Id. mű, 215–216. p., újabban: Gergely Ferenc: Id. mű, 327. p.

55 Az IHNETOV munkanaplója, 1943. febr. 17.

56 Az IHNETOV munkanaplója, 1943. márc. 8.

57 Az IHNETOV munkanaplója, 1943. jún. 10.

sor, immár Farkas „főhadiszállásán”, a Ludovika Akadémián. Ezen került átadásra a fent említett országos cserkészparancs-tervezet „*a levente–cserkészviszony javítása érdekében*”. A tervek szerint Béldy „*ezt a parancstervezetet a HM VIII. csf-nek [csoportfőnökségének] adja majd át tanulmányozás végett azzal az utasítással egybekötve, hogy egy levente parancstervezetet is készítsen a fenti ügyben.*” Ezután „*egy újabb megbeszélésre kerül majd a sor a tervezett parancsok összeegyeztetésére.*” Ugyanakkor Farkas egyúttal azt is Béldy tudomására hozta, „*hogy országos főcserkész minőségében a június 27-i II. cserkész-nagytanácson [a] fentieket be fogja jelenteni.*”⁵⁸

1943 végén egyébként a Magyar Cserkészszövetség mintegy 40.000 tagja (más adat szerint 54.000 fő) és 4.600 vezetője közül mintegy 2.700-an végeztek leventevezetői munkát. Összehasonlítással: ugyanekkor a Leventeintézménynek 1.300.000 tagja volt több tízezer leventevezetővel...⁵⁹

III. Utószó

A két szervezet 1944–45-ös kapcsolatairól, további ellentmondásos viszonyáról keveset tudunk. Érdekes módon ezekben az években került a legközelebb egymáshoz a két ifjúsági szervezet – legalábbis vezető tisztségviselőjének hivatását, valamint célját és tartalmát tekintve. Előbbire nézve mindkét szervezet vezetőtisztségét hivatásos katonatiszt töltötte be, akikre mindinkább katonaként tartott igényt a honvédség. Másrészt pedig, tartalmi szempontból is kifejezetten militarizálódott mindkét mozgalom. Ez aztán nemcsak a leventekiadványokban, hanem a nyomtatott cserkészsajtó hasábjain is folyamatosan jelen volt, amint ezt a „Magyar Cserkész” egyik 1944 nyári száma is bizonyítja. A hősi halottak és a kitüntetett „*cserkészkatona*” névsora már 1942 elejétől rendszeresen napvilágot látott, akárcsak az aktuális háborús cikkek és az olyan beszédes című, párhuzamba állított képek feliratai, mint pl. „*Cserkészlet és katonaság*”. Ugyanakkor rendszeresen föltűnnek a lap hasábjain a cserkészek „hátországi” erőfeszítései is a világháború forgatagában – különböző munkatáborok, mezőgazdasági és egyéb segítő akciók formájában.⁶⁰

Mindezekon felül még az bizonyos, hogy az 1945-ben végleg fölszámolt Leventeintézményt néhány évvel később, 1948-ban követte a cserkészmozgalom megszűntetése, azzal a különbséggel, hogy ez utóbbi ifjúsági szervezet a rendszerváltozás nyomán újjáalakult.

Kis Krisztián Bálint – történész, tanár, idegenvezető (Szolnok)

---

58 Az IHNETOV munkanaplója, 1943. jún. 23.

59 Solymossy Ulászló: *A Leventeintézmény útja a szebb magyar jövő felé.* Bp., 1944.

60 A névsorokat közlő lapszámok: 1942. jan. és szept. 15, 1943. jan. 1, ápr. és aug. 15, 1944. jan. 1, ápr. és aug. 15. In: Magyar Cserkész. XXV. évf./23. sz.